

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 297/2021-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Ladislavom Csákóom, Hviezdoslavova 4, Rožňava, proti uzneseniu Okresného súdu Bardejov č. k. 4 T 2/2021 z 15. januára 2021 a uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 10 Tos 2/2021 z 26. januára 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. apríla 2021 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 4 T 2/2021 z 15. januára 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 10 Tos 2/2021 z 26. januára 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Sťažovateľ si zároveň uplatňuje primerané finančné zadostučinenie vo výške 10 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva nasledujúci stav vecí:

Uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru, Úradu hraničnej a cudzineckej polície, národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii, oddelenia operatívnej činnosti a vyšetrovania Východ ČVS: UHCP-45/NJ-V-2020 3. júla 2020 bol sťažovateľ obvinený zo zločinu prevádzachstva podľa § 355 ods. 2 písm. a), ods. 3 písm. d) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 138 písm. j) Trestného zákona na skutkovom základe, ako je uvedený v uznesení o vznesení obvinenia. Bezprostredne po vznesení obvinenia bol sťažovateľ vzatý do väzby, ktorá začala plynúť 3. júla 2020 o 11.45 h a ktorú vykonával v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody Prešov. Do väzby bol sťažovateľ vzatý na základe uznesenia okresného súdu č. k. 1 Tp 26/2020 zo 7. júla 2020. Proti rozhodnutiu o vzatí do väzby podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú krajský súd uznesením č. k. 2 Tpo 17/2020 z 28. júla 2020 zamietol.

3. Po vykonaní dokazovania v prípravnom konaní podal prokurátor Okresnej prokuratúry Bardejov na okresnom súde 5. januára 2021 proti sťažovateľovi obžalobu (č. k. Pv 342/20/7701 zo 4. januára 2021). Okresný súd podanú obžalobu postupom podľa § 238 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) prezrel a súčasne nariadil výsluch sťažovateľa týkajúci sa ďalšieho trvania jeho väzby, ktorý sa uskutočnil na okresnom súde 15. januára 2021. Následne okresný súd rozhodol napadnutým uznesením o ponechaní sťažovateľa vo väzbe z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku a súčasne rozhodol aj o tom, že väzbu dohľadom mediačného a probačného úradníka nenahradí. Proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že ju zamietol a zamietol aj prostriedky nahradzujúce väzbu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ tvrdil, že dôvody jeho väzobného stíhania zanikli, pretože v priebehu trestného konania predložil orgánom činným v trestnom konaní doklad o totožnosti a aj doklady preukazujúce jeho osobné pomery. Zastával tiež názor, že v jeho prípade mohol byť účel väzby dosiahnutý dohľadom probačného a mediačného úradníka alebo odovzdaním dohľadu nad ním do iného členského štátu Európskej únie.

5. Sťažovateľ ďalej upozorňoval na formálne pochybenia pri vydaní napadnutého uznesenia okresného súdu. Uvádza totiž, že hoci v záhlaví predmetného rozhodnutia je konajúci sudca označený ako samosudca, na konci rozhodnutia pri podpise je označený ako sudca pre prípravné konanie. Takéto pochybenie podľa sťažovateľa vyvoláva pochybnosti o zákonnosti napadnutého uznesenia okresného súdu.

6. Sťažovateľ za svoju najpodstatnejšiu námietku považoval to, že podľa jeho názoru nebola dodržaná 20-dňová lehota podľa § 76 ods. 2 Trestného poriadku. Sťažovateľ tvrdil, že obžaloba, ktorá bola podaná 5. januára 2021, nebola doručená súdu 20 pracovných dní pred uplynutím základnej sedemmesačnej lehoty väzby v prípravnom konaní, t. j. 3. februára 2021.

7. Sťažovateľ zhrnul, že krajský súd odôvodnil napadnuté uznesenie o zamietnutí jeho sťažnosti iba formálne. Podľa sťažovateľa sa nevysporiadal s jeho ťažiskovými sťažnostnými námietkami, ako ich už uviedol, čím mal porušiť jeho základné právo na osobnú slobodu, ako aj základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý súdny proces.

8. Nad rámec už uvedených námietok sťažovateľ argumentoval, že mohlo byť porušené aj jeho právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ústavy. Poukázal na skutočnosť, že o podanej sťažnosti proti napadnutému uzneseniu okresného súdu o jeho ponechaní vo väzbe rozhodol senát 10 Tos, kým vo veci samej na odvolacom súde konal a rozhodol senát 8 To, napriek tomu, že o ďalšom trvaní väzby už sa rozhodovalo po podaní obžaloby, teda v súdnom konaní.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu (čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy), základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivý súdny proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu.

10. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

K porušeniu označených práv napadnutým uznesením okresného súdu:

11. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

12. Zmyslom a účelom už uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva

dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

13. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že napadnuté uznesenie okresného súdu bolo predmetom súdneho prieskumu realizovaného krajským súdom na základe sťažovateľom podanej sťažnosti. Konanie o tejto sťažnosti bolo skončené napadnutým uznesením krajského súdu. Pre rozhodnutie ústavného súdu v časti namietaného porušenia označených práv napadnutým uznesením okresného súdu je teda podstatné, že existoval „iný súd“, na ktorý poukazuje čl. 127 ods. 1 ústavy. To vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum sťažnosťou prezentovaného porušenia označených práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým uznesením okresného súdu. Na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti nemá ústavný súd danú právomoc, preto ju bolo potrebné v tejto časti odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde]. V ďalších bodoch odôvodnenia tohto uznesenia sa preto ústavný súd zaoberal namietaným porušením sťažovateľom označených práv vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu.

K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

14. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané porušenie práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd zdôrazňuje, že tieto články sú z vecného hľadiska (*ratione materiae*) v trestných veciach aplikovateľné v zásade len na rozhodovanie vo veci samej (rozhodovanie o vine a treste, t. j. trestnom obvinení) a nevzťahujú sa na rozhodovanie o väzbe, pre ktoré platí špeciálna, z hľadiska procesných záruk poskytnutých osobe nachádzajúcej sa vo väzbe prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 17 ústavy, resp. čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na osobnú slobodu a bezpečnosť (m. m. napr. I. ÚS 256/07, II. ÚS 15/05, III. ÚS 272/03, IV. ÚS 65/05). Tento právny názor vychádza aj z rešpektovania rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva, v zmysle ktorej sa osobná sloboda chráni v zásade prostredníctvom čl. 5 dohovoru.

15. V rámci rozhodovania o väzbe preto nemôže dôjsť k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže túto oblasť ochrany práv upravuje vo svojich ustanoveniach čl. 17 ústavy, ako aj čl. 5 dohovoru (napr. I. ÚS 200/06, III. ÚS 277/07). Inými slovami, pri väzobných konaniach vníma ústavný súd právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces ako súčasť práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy (v spojení aj s čl. 5 ods. 3, resp. čl. 5 ods. 4 dohovoru) a v prípade zistenia porušenia práva na súdnu ochranu v takomto konaní pristúpi k vysloveniu jeho porušenia prostredníctvom čl. 17 ústavy (prípadne aj čl. 5 ods. 3, resp. čl. 5 ods. 4 dohovoru).

16. Pretože sťažovateľom označené čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru sa vecne nevzťahujú na okolnosti sťažovateľovho väzobného stíhania, ústavný súd odmietol jeho ústavnú sťažnosť aj v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

K namietanému porušeniu čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy:

17. Napadnutým uznesením krajský súd podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol sťažnosť sťažovateľa. Krajský súd po preskúmaní napadnutého uznesenia okresného súdu a konania, ktoré mu predchádzalo, nezistil dôvody na jeho zmenu, prípadne zrušenie. Podľa názoru

krajského súdu konanie, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého uznesenia okresného súdu, bolo vykonané v súlade s Trestným poriadkom.

18. Krajský súd v napadnutom uznesení vo vzťahu k dôvodom útekovej väzby konkrétne uviedol: „Pri posudzovaní dôvodnosti útekovej väzby je potrebné poukázať predovšetkým na to, že obvinený v prvotnej výpovedi popieral spáchanie skutku, pričom sa ku skutku priznal až po oboznámení s dôkaznou situáciou zabezpečenou v prípravnom konaní, čo výraznou mierou znižuje jeho dôveryhodnosť. Dôvodnosť obavy, že by v prípade prepustenia z väzby na slobodu ušiel alebo sa skrýval zvyšuje predovšetkým skutočnosť, že obvinený ██████████ bol pri páchaní skutku zadržaný len s fotokópiami osobných dokladov, pričom uvedené poukazuje na to, že obvinený bol vopred pripravený na situáciu, že by mohol byť zadržaný políciou a chcel si ponechať prístup k svojim osobným dokladom pre prípad úteku. Napokon z listinných dôkazov zabezpečených v prípravnom konaní plynie, že na neho bolo v júli 2020 vyhlásené pátranie v súvislosti s napomáhaním nelegálnej migrácii federálnou políciou Nemeckej spolkovej republiky.“

19. Podľa názoru ústavného súdu argumentácia krajského súdu postačuje na vyslovenie prípustnosti väzobného stíhania sťažovateľa. Sťažovateľove osobné okolnosti, ako aj skutočnosť, že po ňom bolo v Nemecku vyhlásené pátranie taktiež v súvislosti s napomáhaním nelegálnej migrácii, napriek jeho verbálnym prísľubom nepredstavujú záruku proti riziku, že by sa sťažovateľ vyhýbal trestnému stíhaniu. Naopak, s prihliadnutím na tieto okolnosti (absencia stabilného zamestnania, nedôveryhodné majetkové pomery a absencia akýchkoľvek väzieb na krajinu, v ktorej je sťažovateľ trestne stíhaný) možno vyvodiť predpoklad s rozumným stupňom pravdepodobnosti, že sťažovateľ uskutoční pokus vyhnúť sa trestnému stíhaniu.

20. K sťažovateľom namietanému nedodržaniu lehoty podľa § 76 ods. 2 Trestného poriadku krajský súd iba stručne uviedol, že obžaloba bola podaná v posledný deň lehoty 20 pracovných dní pred uplynutím základnej lehoty väzby a že aj okresný súd o väzbe rozhodol včas a v súlade s § 238 ods. 4 Trestného poriadku. Ústavný súd po preskúmaní dôvodnosti uvedenej námietky konštatuje, že záver krajského súdu je správny, pretože lehota 20 pracovných dní, ktorej prvý deň sa počítal v tomto prípade od 3. februára 2021 siaha späť po dvadsiaty pracovný deň, ktorým je 7. január 2021. Obžalobou podanou 5. januára 2021 teda nedošlo k porušeniu tejto zákonnej lehoty.

21. K ďalším námietkam sťažovateľa ústavný súd uvádza, že rozličnosť označenia rovnakého sudcu v záhlaví (samosudca) napadnutého uznesenia okresného súdu a v jeho ukončení (sudca pre prípravné konanie) nedosahuje ústavnoprávnu relevanciu potrebnú na vyhlásenie porušenia základného práva na osobnú slobodu a bezpečnosť, pretože ide iba o zrejmu chybu v písaní (odstrániteľnú opravným uznesením).

22. K námietke sťažovateľa vo vzťahu k nenahradeniu jeho väzby krajský súd poukázal na zníženú dôveryhodnosť sťažovateľa odôvodnenú aj tým, že sťažovateľ sa mal skutku, z ktorého je dôvodne podozrivý, dopustiť v dobe, keď sa rozhoduje o jeho žiadosti o udelenie azylu. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti nedokázal formulovať žiadny argument, ktorým by spochybnil záver krajského súdu, a preto ani túto časť odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu nebolo možné považovať za arbitrárnu, a teda relevantnú vo vzťahu k porušeniu sťažovateľovho práva na osobnú slobodu a bezpečnosť.

23. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

24. Napadnuté uznesenie krajského súdu je preto podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľné a udržateľné. Pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi týmto napadnutým uznesením a označeným právom na osobnú slobodu (čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy) ústavný súd aj túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

25. Napokon k nejasne formulovaným pochybnostiam o zákonnosti senátu, ktorý vydal napadnuté uznesenie krajského súdu, ústavný súd podotýka, že sťažovateľ, resp. jeho právny zástupca nezahrnuli namietané porušenie čl. 48 ústavy do sťažnostného petitu, preto sa potenciálnym porušením tohto článku ústavný súd ani nemohol meritórne zaoberať. Ústavný súd ale vo všeobecnosti dodáva, že do registra Tos sa (okrem iného) zapisujú veci, v ktorých rozhoduje odvolací súd o sťažnostiach podaných po podaní obžaloby, čo zodpovedá situácii sťažovateľa, preto domnienka sťažovateľa, že jeho vec mala byť vedená v registri To, je z uvedených dôvodov nesprávna. Do registra To sa zapisujú najmä trestné veci, ktoré sú zapísané na okresnom súde v súdnom registri T, Tk, Tcud, ak bolo podané odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu. Čo sa týka ďalších podrobností, ústavný súd odkazuje sťažovateľa (prípadne jeho právneho zástupcu) na verejne prístupný rozvrh práce krajského súdu.

26. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa, ako ich špecifikoval v petite svojej ústavnej sťažnosti (primerané finančné zadost'učinenie a náhrada trov právneho zastúpenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júna 2021

Libor Duľa
predseda senátu